

Maes Gweithredu Allweddol 1

1. Lleihau nifer y plant sydd angen gofal yn ddiogel

Mae'r maes gweithredu hwn yn canolbwyntio ar gynorthwyo teuluoedd i aros gyda'i gilydd a lleihau'r angen i blant ofalu amdanynt trwy reoli risg yn hyderus a threfnu cefnogaeth i deuluoedd bregus y bernir bod eu plant ar 'ymyl gofal'.

Mae'r ffrydau gwaith o dan y maes gweithredu hwn wedi'u nodi isod gyda chrynodeb o weithgaredd allweddol.

Ffrwd gwaith 1 - Cefnogi dulliau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol o leihau'r angen am ofal.

- Mae'r Prif Weinidog wedi tynnu sylw at y nifer cynyddol o blant sy'n derbyn gofal yng Nghymru fel maes blaenoriaeth. Mae'n amlwg bod gormod o blant yn cael eu tynnu o'u teuluoedd i'r system ofal. Mae'r Prif Weinidog wedi gosod y meysydd blaenoriaeth canlynol i:
 - leihau nifer y plant mewn gofal,
 - lleihau nifer y plant sy'n cael eu lleoli y tu allan i'r sir,
 - lleihau nifer y plant sy'n cael eu lleoli allan o Gymru; ac,
 - lleihau nifer y plant sy'n cael eu tynnu oddi wrth rieni ag anabledd dysgu.

- Mae hyn yn cael ei lywio gan y sylfaen dystiolaeth ganlynol:
 - Canfu ymchwil a gyhoeddwyd gan Cordis Bright yn 2013 (<https://www.cordisbright.co.uk/admin/resources/all-wales-heads-of-childrens-services-research-on-differences-in-lac.pdf>) amrywiad yn niferoedd a chyfraddau plant sy'n derbyn gofal ar draws awdurdodau lleol ond amlygwyd mai dim ond rhan o'r ffordd y mae ffactorau demograffig ac economaidd-gymdeithasol yn mynd i egluro gwahaniaethau rhwng awdurdodau lleol.

 - Mae'r Adolygiad Argyfwng Gofal a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2018 yn archwilio'r ffactorau sydd wedi cyfrannu at nifer y plant mewn gofal ledled Cymru a Lloegr - https://www.frg.org.uk/images/Care_Crisis/CCR-FINAL.pdf

 - Cyhoeddodd Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru ei Dadansoddiad o'r Ffactorau sy'n Cyfrannu at Lefelau Uchel Gofal yng Nghymru - <https://www.wcpp.org.uk/publication/analysis-of-the-factors-contributing-to-the-hudd-cyfraddau-gofal-mewn-wales/>

- Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio ar y cyd ag awdurdodau lleol i gyd-gynhyrchu cynlluniau lleihau pwrpasol sydd wedi'u teilwra i'w poblogaethau a'u demograffeg. Bydd disgwyliadau lleihau yn rhychwantu 3 blynedd, gan

ddechrau ym mis Mawrth 2019. Bydd y trefniant monitro yn cychwyn ym mis Hydref 2019.

Ffrwd gwaith 2 - Cryfhau trefniadau ar gyfer gofalwyr Perthynas a threfniadau Gorchymyn Gwarcheidiaeth Arbennig

- Datblygwyd canllawiau i alluogi partneriaeth well i weithio gyda theuluoedd ar y cam cynharaf fel y gall plant fyw'n ddiogel gartref neu gydag aelodau ehangach o'r teulu. <http://www.childreninwales.org.uk/resource/kinship-care-guide-wales/>
- Mae gwaith i ddatblygu fframwaith cenedlaethol ar gyfer gwasanaethau cymorth gwarcheidiaeth arbennig wedi'i gomisiynu gan AfA Cymru. Ar ôl ei gwblhau darperir dolen yma.

Ffrwd gwaith 3 - Ymchwil i nodi nifer y plant sy'n cael eu tynnu oddi wrth rieni ag anabledd dysgu

- Trwy raglen waith IO4C, diffyg gwybodaeth am i ba raddau y mae plant â rhieni ag anabledd dysgu yn cymryd rhan mewn achos gofal a'r rhesymau pam y gallant fod yn rhan o achos gofal
- Mae Llywodraeth Cymru wedi comisiynu'r Sefydliad Gofal Cyhoeddus (IPC) ym Mhrifysgol Oxford Brookes i gynnal ymchwil arloesol i:
 - Sefydlu i ba raddau y mae rhieni ag anabledd dysgu yng Nghymru yn ymwneud â / yn derbyn Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant
 - Ennill dealltwriaeth aml-bersbectif o'r ffactorau sy'n gyrru patrymau cyfranogiad rhieni ag anabledd dysgu gyda Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant.
 - Deall arfer effeithiol a llai effeithiol er mwyn cefnogi agenda wella yn y maes hwn o wasanaethau cyhoeddus.
- Disgwylir i ganfyddiadau ymchwil gael eu cyhoeddi ym mis Hydref 2019. Ar ôl ei gyhoeddi, darperir dolen i'r adroddiad yma.

Ffrwd gwaith 4 - Nodi dulliau sy'n helpu i osgoi defnyddio achos llys, annog defnyddio mesurau yn hytrach nag ordeinwyr gofal a hyrwyddo arfer barnwrol cyson.

- Mae'r Adolygiad Cyfiawnder Teulu wedi'i Dargedu (TFJR) wedi'i sefydlu fel prosiect ar y cyd gan y Weinyddiaeth Gyfiawnder / Adran Addysg i ddeall yn well, a datblygu cynigion i fynd i'r afael ag effaith lefelau cynyddol y galw ac amrywioldeb lleol yn y system cyfiawnder teulu. Mae hyn yn adeiladu ar

ganfyddiadau'r Adolygiad Argyfwng Gofal

(https://www.frg.org.uk/images/Care_Crisis/CCR-FINAL.pdf)

- Cytunodd y Bwrdd Cyfiawnder Teulu (<https://www.gov.uk/government/groups/family-justice-board>) raglen waith i helpu mynd i'r afael â nifer gynyddol ac amrywiad lleol mewn cyfraith gyhoeddus.
- Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda'r Weinyddiaeth Gyfiawnder ar yr Adolygiad Cyfiawnder Teulu wedi'i Dargedu i alinio â'r gweithgaredd sy'n cael ei wneud yng Nghymru. Mae'r Adolygiad yn canolbwyntio ar 3 thema:
 - o Cyn-achos
 - o Defnyddio A.20 / A.76 fel dewis realistaidd a phriodol arall yn lle achos gofal
 - o Rhannu arfer da yn fwy effeithiol yn y system.